

Nr 204

Av fru **Gärde Widemar m. fl.**, om utredning rörande domstolsmässig prövning av rättsfrågor i förvaltningen.

(Lika lydande med motion nr 175 i Första kammaren)

Riksdagen har under senare år vid upprepade tillfällen haft att behandla frågan om införande av en sådan anordning, att rättsfrågor i förvaltningen kan bli föremål för en domstolsmässig prövning icke blott i regeringsrätten. Om att det här gäller ett betydelsefullt spörsmål har vid dessa diskussioner vanligen rått allmän enighet. I en tidsålder, då på grund av många olika samverkande omständigheter samhället i ökad omfattning erhållit befogenhet att administrativt ingripa i de enskilda medborgarnas göranden och låtanden, är det av grundläggande vikt att medborgarna har möjlighet att i tveksamma fall eller eljest, då misstag kan ha begåtts, bringa frågan om rättssynligheten av olika administrativa avgöranden under domstols prövning. Utvecklingen mot ett alltmer komplicerat samhälle leder till att spörsmålet efter hand får en allt högre angelägenhetsgrad. Principen om att de enskilda medborgarna bör ha tillgång till denna möjlighet är allmänt erkänd i alla kulturländer. Dess praktiska betydelse kan studeras redan i våra grannländer, där generella anordningar av olika art genomförts för tillgodoseende av behovet av domstolsprövning inom förvaltningen.

Vår förvaltning och vårt rättsväsende är för närvarande ej så uppbyggda, att önskemålet om generell möjlighet till domstolsmässig prövning av förvaltningsbeslut kan tillgodoses med nuvarande organisation utan åtskilliga reformer. Riksdagsmajoriteten har — då saken senast behandlades vid föregående riksdag — uttalat sig för att kraven på ökad rättssäkerhet vad angår administrativa avgöranden bör tillgodoses inom ramen för nuvarande system. Huruvida det är möjligt att nå fram till effektiva anordningar inom denna ram synes tveksamt. Det kan emellertid icke vara ändamålsenligt att — om frågan skall närmare utredas — från början binda sig vid nuvarande rättsskyddssystem. Detta har tillkommit under en annan tidsålder och under helt andra förhållanden. Med de förändrade villkoren för samhället över huvud har också anspråken på rättsskyddssystemet ändrats. En blivande utredning bör under sådana omständigheter lämpligen icke vara förhindrad att framlägga förslag också till mera principiella reformer. På detta liksom på andra fält måste successivt en anpassning till utvecklingens krav äga rum.

Då tidigare ett mera allmänt utredningskrav avvisats, har man framför allt hänvisat till olika pågående utredningar eller vilande lagstiftningsärenden.

Det torde numera stå fullt klart att författningsutredningen icke kan taga upp förevarande spörsmål i sin helhet till närmare undersökning. Den måste på denna punkt bygga på i stort sett nuvarande ordning. Dess arbete kan sålunda icke utgöra något hinder för en mera allmän utredning om det administrativa rättsskyddets tillgodoseende domstolsvägen, låt vara att resultatet av ett framtida utredningsarbete kan få betydelse för vissa grundlagsparagrafers utformning.

Vad angår besvärssakkunniga har denna utredning uttryckligen i tilläggsdirektiv avskurits från att befatta sig med det allmänna spörsmålet om domstolsmässig prövning av förvaltningsbeslut. Utredningen har att framlägga förslag till ett förbättrat förvaltningsförfarande. Självfallet bidrager en reform i sådan riktning på ett effektivt sätt att stärka rättssäkerheten vad angår förvaltningsärenden. Emellertid kan uppenbarligen icke på denna väg den trygghet för medborgaren vinnas, som ligger däri att ett administrativt avgörandes rättsenlighet kan prövas av ett utanför förvaltningen stående opartiskt domstolsorgan. De vilande lagförslagen avseende det allmännas skadeståndsskyldighet, regeringsrättens kompetens och inrättandet av socialdomstolar för administrativa frihetsberövanden berör alla allenast vissa specialområden och kan aldrig lösa det generella problem, varom här är fråga.

Denna korta genomgång av det nuvarande utredningsläget ger tydligt vid handen att fältet är öppet för en allmän undersökning rörande bästa sättet att till trygghet av de enskilda medborgarnas rätt möjliggöra domstolsmässig prövning av förvaltningsavgöranden. Då frågan är av vidlyftig beskaffenhet och säkerligen kommer att kräva tidsödande undersökningar, borde utredningsarbetet inledas snarast möjligt. Saken bör nu icke längre undanskjutas.

Enligt vår mening bör den föreslagna undersökningen vara förutsättningslös och icke bunden med avseende å olika tänkbara organisatoriska lösningar. Först efter en allmän utredning som klarlägger problemen torde ställning kunna tagas till vilka domstolsorgan som skall anförtros uppgiften att ombesörja prövningen av förvaltningsbeslut och hur dessa skall sammansättas liksom till hur domstolsväsendet bör uppbyggas.

Under åberopande av det anförda får vi hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en förutsättningslös utredning av frågan om domstolsmässig prövning av rättsfrågor i förvaltningen.

Stockholm den 25 januari 1961

Ingrid Gärde Widemar

Robert Johansson

Nils G. Fröding

i Dockered